

Spolno izkoriščanje otrok v turizmu

✍ Janez Mekinc, Katarina Mušič

Oblika turizma, ki ga pogosto imenujemo tudi 'temna stran turizma', je otroški spolni turizem kot posebna oblika spolnega izkoriščanja otrok. Pojav otroškega spolnega turizma se je v zadnjem desetletju zastrašujoče razširil, saj se vsako leto v otroški spolni turizem na novo vključi milijon otrok po svetu. Pojav je najbolj razširjen v revnih in nerazvitih državah tretjega sveta. Posebno pozornost velja nameniti oblikam boja in preprečevanja tovrstne oblike spolne zlorabe otrok.

Turistični subjekti po vsem svetu imajo moralno in etično dolžnost, da se na podlagi ustreznih mednarodnih pravnih aktov ter turističnega etičnega kodeksa zavzamejo za zmanjšanje in izkoreninjenje tovrstne oblike turizma. Tako kot boj proti vsem oblikam komercialnega spolnega izkoriščanja otrok je boj proti otroškemu spolnemu turizmu kompleksen problem, ki zahteva odgovore na več ravneh in vključevanje različnih akterjev, še posebej s področja turistične industrije.

Spolni turizem postaja ob vseh negativnih vplivih in neetičnih odnosih ena izmed najbolj donosnih turističnih dejavnosti, ki vsako leto prinese na stotine milijonov evrov dobička. Najbolj priljubljena področja za to so Tajska, Kenija, Tanzanija, Avstralija, Filipini in Kanada. V zadnjih letih se je tovrstna oblika turizma močno razširila tudi v Latinski Ameriki, pred-

vsem Braziliji, Kolumbiji, na Kubi, v Kostariki in Dominikanski republiki. Te države obiskujejo predvsem Američani in Kanadčani. V Evropi zasledimo širjenje tega pojava na Nizozemskem, Češkem, v Nemčiji, Belgiji, Romuniji, Bolgariji, na Hrvaškem, v Črni gori, Ukrajini in Rusiji (ECPAT¹ International, 2008).

Otroški spolni turizem – temna stran turizma

Izkoriščanje otrok v najrazličnejše namene je postalo žalostna in obsojana vredna praksa, ki jo poznajo v različnih delih sveta. Izkoriščanje otrok v spolne namene oz. spolno suženjstvo je oblika, pri kateri spolno zlorablajo otroke in mladostnike. Spolne zlorabe so lahko prisilna prostitucija, spolno suženjstvo, otroška pornografija, spolni turizem in podobno. Otroški spolni turizem (OST) je veliko bolj kompleksen in težje prepoznaven v primerjavi z odraslim. Mednarodna organizacija dela je ugotovila, da je bilo leta 1998 kar 2–14 % BDP v državah, kot so Indonezija, Malezija, Filipini in Tajska, ustvarjenega s spolnim turizmom. Če so imele pred leti primat v otroškem spolnem turizmu države na območju Azije, se je ta danes preselil in razširil tudi v Mehiko in ostale države Srednje Amerike ter v nekatere vzhodnoevropske države (Song, 2013).

Profil storilcev in žrtev OST

Med otroškimi spolni turisti prevladujejo moški iz vseh družbenih slojev, ki so poročeni ali samski. Pogosto je napačno mnenje, da so storilci moški srednjih ali zrelih let, saj se je v nekaterih primerih izkazalo, da so predvsem mladi turisti tisti, ki so potovali prav

zaradi spolnega izkoriščanja otrok (ECPAT International, 2008). Praviloma gre za materialno samostojne, urejene in nekonfliktne osebe, ki nimajo razpoznavnih fizičnih značilnosti ali vzorcev socialnega vedenja. Ločimo jih na »situacijske otroške spolne turiste«, ki ne potujejo z očitnim namenom prakticiranja otroškega spolnega turizma, a jih okoliščine in ponudba tovrstnega turizma prepričajo, da to počnejo. Za razliko od situacijskih pa »preferenčni otroški spolni turisti« potujejo na konkretne destinacije izključno z namenom zlorabe otroškega spolnega turizma. Slednji se od pedofilov kot tretje vrste otroških spolnih turistov ločijo po tem, da imajo tudi spolne odnose z odraslimi osebami, česar pri pedofilih ni (ECPAT International, 2008).

“ Izkoriščanje otrok v najrazličnejše namene je postalo žalostna in obsojana vredna praksa, ki jo poznajo v različnih delih sveta. ”

Žrtve otroškega spolnega turizma so otroci, ki prihajajo iz revnih socialnoekonomskih območij, mnogi od njih so pripadniki etničnih manjšin. Žrtve so tako dekleta kot fantje z nizko stopnjo izobrazbe, večina prihaja iz zanemarjenih družin in družin, v katerih je prisotno psihično in fizično nasilje, pogosto imajo predhodno izkušnjo s spolno zlorabo, velikokrat so odvisniki. Pogosto gre za otroke, ki že sicer delajo v turistični industriji, kjer so prisotni sezonski prihodki in jim je nudenje spolnih uslug zgolj dodatna dejavnost. Velikokrat otroke v otroški spolni turizem potisnejo njihovi starši ali sorodniki, ki si tako zagotovijo dodaten zaslužek, lahko pa zgolj hrano in nastanitev. Med žrtvami pogosto najdemo tudi sirote ali otroke brez-

domce – otroke z ulice. Zaskrbljujoči so primeri, ko postanejo javni domovi za osirotele in brezdomne otroke centri za novačenje, v katerih sodelujejo tako zaposleni in vodstvo teh domov kot tudi organizirane kriminalne

presiji in samomorilnih nagnjenjih. Socialno so ti otroci stigmatizirani, odvzeta jim je pravica do izobrazbe, še posebej deklicam, ki se znajdejo na cesti brez kakršne koli pomoči ali podpore družbe oziroma okolja.

Preprečevanje otroškega spolnega turizma

Največji napredek pri osveščanju o problematiki otroškega spolnega turizma je omogočila mednarodna neprofitna organizacija ECPAT, ki kot mreža združuje organizacije in posameznike v skupnem prizadevanju za odpravo komercialnega spolnega izkoriščanja otrok. Izkoriščanje otrok v komercialne namene pa poleg otroškega spolnega turizma vključuje tudi trgovino z otroki, otroško pornografijo in otroško prostitucijo. Trenutno je ECPAT International prisotna v več kot 70 državah, kjer ima podružnice in nacionalne skupine. Izvaja

številne programe proti komercialnemu spolnemu izkoriščanju otrok, preko katerih se vključuje v oblikovanje politik z nacionalnimi in mednarodnimi organi, zagotavljanje oskrbe in varovanja otrok, ki so žrtve spolnega izkoriščanja, in izvajanje programov ozaveščanja otrok in ranljivih skupnosti, v katerih je pristno izkoriščanje. Vprašanje otroškega spolnega turizma je osrednji poudarek mreže ECPAT od njene ustanovitve leta 1990.

V preventivne dejavnosti preprečevanja otroškega spolnega turizma torej lahko vključimo nevladne organizacije, vlade držav, lokalne oblasti in organe kazenskega pregona, organizatorje potovanj, zaposlene v ho-

telih, lokalne turistične organizacije, lokalne prevoznike (taksiste, voznike avtobusov), turistične vodiče in druge delavce v turizmu. Sinergija ukrepov različnih akterjev lahko pospeši upad zanimanja za otroški spolni turizem. Veliko lahko na področju preprečevanja in kazenskega pregona otroškega spolnega turizma naredijo države same. Sprejetje kazenske zakonodaje, ki spolno izkoriščanje otrok opredeli kot kaznivo dejanje, je zgolj prvi od ukrepov. Še bolj pomembno je delovanje pravne države, v kateri se takšna dejanja tudi kazensko procesirajo in so storilci obsojeni na sodiščih.

Evropska unija (EU) sprejema zakonodajo, ki si prizadeva za boj proti kaznivim dejanjem zoper spolno nedotakljivost otrok. Direktiva obravnava različne vidike: od kaznovanja in preprečevanja kaznivih dejanj do podpore žrtvam. Določa posebne ukrepe glede otroške pornografije na spletu in otroškega spolnega turizma. Tako na ravni Evropske unije (EU) kot na globalni ravni so najpomembnejši pravni dokumenti, ki urejajo omenjeno.

“ *Spolne zlorabe so lahko prisilna prostitucija, spolno suženjstvo, otroška pornografija, spolni turizem in podobno.* ”

Opomba

1. ECPAT: End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes.

Opomba

1. ECPAT: End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes.

Literatura

ECPAT International (2008): *Combating Child and Sex Tourism: Questions and Answers*. Bangkok, Thailand.

ECPAT USA: *Child Sex Tourism: Information for Travel Professionals. Sun, Sand in Sexual Exploitation*. Pridobljeno 2. 11. 2013 na: <http://www.hawaii.edu/hivandaids/Child%20Sex%20Tourism%20%20Information%20for%20Travel%20Professionals.pdf>.

Eirienne, Arielle K. (2009): *Child Sex Tourism: »US« and »them« in a Globalized World*. Pridobljeno 10. 10. 2013 na: <http://www.studentpulse.com/articles/34/child-sex-tourism-us-and-them-in-a-globalized-world>.

Song, Susan (2003): *Children as Tourist Attractions. Yapi International*. Pridobljeno 14. 10. 2013 na: <http://www.yapi.org/rpchild-sex-tourism.pdf>.